

136ste NBV themadag, 18 mei 2006

Wat betekent de EU-Bodemstrategie voor Nederland?

Samenvattingen van de lezingen

Hoofdpijnen van het nieuwe EU-bodembeleid

Niek de Wit, EU-Commissie, Directoraat-generaal Milieu

In dit verhaal zet ik de hoofdpijnen uiteen van het Europese bodembeleid, zoals de Europese Commissie dat zal voorstellen. Een belangrijk onderdeel van de Kaderrichtlijn Bodem zal zijn dat EU-lidstaten op basis van gemeenschappelijke kenmerken risicogebieden voor bodemdegradatie moeten aanwijzen. Vormen van bodemdegradatie die genoemd zijn, zijn erosie, aardverschuivingen, verzilting, compactie, organische stof, verontreiniging en afdichting. De lidstaten moeten doelstellingen formuleren om de aantasting te verminderen en actieprogramma's om de doelen te halen. De lidstaten zullen vrij gelaten worden in het formuleren van hun ambitieniveaus en actieprogramma's (subsidiariteitsbeginsel). Maatregelen moeten wel aansluiten op bestaande kaders, zoals het gemeenschappelijk landbouwbeleid, de nitraatrichtlijn en de KRW.

'Europese bodemstrategie ja, Europese kaderrichtlijn nee'.

Hugo von Meijenfeldt, Ministerie van VROM, directie BWL, Postbus 30945, 2500 GX Den Haag, e-mail: Hugo.vonMeijenfeldt@minvrom.nl

Al sinds 2002 werkt de EU-Commissie aan een Europese Bodemstrategie. De bodemstrategie benoemt acht vormen van bodemaantasting, die door het bevorderen van duurzaam bodemgebruik, bescherming, en waar nodig sanering, een halt moeten worden toegeroepen. Staatssecretaris van Geel (CDA) is een groot voorstander van deze strategie. De bodem wordt nu nog te vaak als grond gezien, die af en toe vervuild blijkt en dan moet worden schoongemaakt. De strategie kan helpen om te onderkennen dat je de bodem slechts mag belasten tot de grens van het zelfreinigende vermogen. Dat geldt niet alleen voor de industrie, maar ook voor de landbouw. De Staatssecretaris vindt een Kaderrichtlijn Bodem een minder goed idee, omdat er volgens hem al voldoende EU-regelgeving op andere milieuterreinen bestaat. Denk aan de Kaderrichtlijn Water, de Nitraatrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Daarop kan het belang van de bodem volgens hem al voldoende meeliften.

Betekenis van de EU-Bodemstrategie voor de Nederlandse Landbouw

*Paul Römken, Alterra-Wageningen UR, Postbus 47, 6700 AA Wageningen
e-mail: paul.romkens@wur.nl*

Vooruitlopend op de komst van de EU-Bodemstrategie is het voor het ministerie van LNV van belang te weten of er door deze strategie knelpunten ontstaan voor de landbouw. Alterra heeft daarom in opdracht van het Ministerie zowel de huidige kwaliteit als de trend naar de toekomst in kaart gebracht. Uitgangspunt voor het benoemen van een knelpunt is dat er een sterke link moet zijn tussen landbouw en

het betreffende thema. Een thema als afdichting is wel van belang voor een dichtbevolkt land als Nederland, maar heeft meer raakvlak met ruimtelijke ordening en aanleg van, onder andere, wegen. Voor landbouw blijken de thema's organische stof (en veranderingen daarin), verdichting en verontreiniging van belang. Bij voortzetting van het huidige landgebruik is er voor deze drie thema's regionaal sprake van een achteruitgang van de huidige bodemkwaliteit. Of, en in welke mate, dat leidt tot, door de EU opgelegde maatregelen, is nog niet duidelijk omdat in eerste instantie de lidstaten zelf hun doelstelling en actieplannen bepalen.

Bijdrage van de landbouw en de bodem aan de oppervlaktewaterkwaliteit in het veenweidegebied

*Christy van Beek, Alterra-Wageningen UR, Postbus 47, 6700 AA Wageningen
e-mail: christy.vanbeek@wur.nl*

In het veenweidegebied worden de stikstof- en fosfaatnormen voor oppervlaktewater regelmatig overschreden. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de melkveehouderij en door mineralisatie van de veenbodem. In het DOVE-veen onderzoek is gedurende de periode 1999-2003 intensief gemeten aan bodem- en waterparameters in een veenweidepolder bij Leiden (de Vlietpolder). De jaarlijkse belasting van het oppervlaktewater met stikstof was gemiddeld 32 kg stikstof per hectare. Voor fosfor was dit bijna 5 kg per hectare. Hiervan was minder dan de helft (43-50% voor stikstof en 10-48% voor fosfor) direct afkomstig uit mest (kunstmest, organische mest en weidemest). De rest was afkomstig van afbraak van organische stof, inlaatwater, atmosferische depositie en van het veen zelf. Deze laatste bijdrage is nog relatief onbekend, maar is in potentie zeer groot en zal zeker van omvang veranderen bij peilaanpassingen.

Waterbeleid kruipt het land op.

Oplossing waterproblemen alleen mogelijk in samenhang met andere beleidsterreinen

*Frits Kragt, Milieu- en Natuurplanbureau (MNP), Postbus 303, 3720 AH Bilthoven
e-mail: frits.kragt@mnp.nl*

De Europese Kaderrichtlijn Water bepaalt dat het Nederlandse grond- en oppervlaktewater in 2015 overal van goede ecologische kwaliteit moet zijn. Verontreiniging van het oppervlaktewater met fosfor is op dit moment de belangrijkste belemmering voor herstel en behoud van een goede ecologische kwaliteit van het zoete oppervlaktewater. De landbouw is momenteel de belangrijkste bron van fosforbelasting naar het regionale oppervlaktewater. Bodem- en waterkwaliteit staan niet los van elkaar. Als er zoveel nutriënten aan de bodem worden toegediend dat de bufferende werking wordt overschreden, dan kan de uit- en afspoeling zodanig toenemen dat dit leidt tot te hoge concentraties in het grond- en oppervlaktewater. Er is dan sprake van afwenteling en dus is het bodemgebruik dan niet duurzaam.

Uit een studie van het Milieu- en Natuurplanbureau blijkt dat met het voorgenomen beleid (inclusief het nieuwe mestbeleid) de fosforbelasting tot 2030 slechts met 4% afneemt. De ecologische kwaliteit zal hierdoor nauwelijks verbeteren. Hiervoor zijn aanvullende maatregelen nodig, zoals het aanleggen van bufferstroken en het uitmijnen van fosfaatverzadigde gronden. Om de doelstellingen van het waterbeleid te kunnen halen is daarom in toenemende mate de betrokkenheid van andere beleidsvelden dan het waterbeleid nodig.

Verdwijnende veengronden

Jan van den Akker, Alterra-Wageningen UR, Postbus 47, 6700 AA Wageningen, e-mail: janjh.vandenakker@wur.nl

Eeuwenlang hadden de veenweidegebieden hoge slootpeilen. Het verzadigde en zuurstofloze veen werd zo geconserveerd en de maaivelddaling was slechts enkele millimeters per jaar. Een moderne en economische landbouw is echter zo onmogelijk en daarom is in de zestiger en zeventiger jaren overgegaan op een diepere ontwatering. Daardoor nam de maaivelddaling met een factor 2 tot 5 toe tot 1 tot 2 cm per jaar en verdween het veen steeds sneller als CO₂ de lucht in. De laatste 30 tot 40 jaar is ongeveer 20% van de Nederlandse veengronden verdwenen en er is nu nog zo'n 270.000 ha over. Dit resulteert in een geschatte CO₂-emissie door de vertering van organische stof van 4,2 miljoen ton per jaar. Maaivelddaling en de vertering van veen hebben een grote invloed op de waterkwaliteit, onder andere door de toename van nutriëntenrijke en soms zoute kwel. Ook wordt de waterhuishouding steeds complexer en duurder. Door de peilverlagingen gaan houten funderingen rotten en natuurgebieden gaan verdrogen doordat deze draineren naar de steeds dieper wordende agrarische gebieden. De nadelen van de versnelde maaivelddaling worden steeds duidelijker, wat de aandacht van beleid en onderzoek trok. Een overzicht van dit onderzoek naar het probleem en de oplossingen wordt gepresenteerd. Een groot deel van dit onderzoek speelt zich op Zegveld af.
